

Türkiye’de Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Kamusal Politikaların Analizi

Analysis of Public Policies Regarding The Family of Martyrs and Veterans in Türkiye

Öz

Dünya’da yaşanan terör saldırıları ve ülkelerin savaş halinde bulunması yüzbinlerce insanın ölmesine neden olmakta ve gelecek nesilleri tehdit etmektedir. Ülkemiz her ne kadar savaşa girmese de terör olayları yüzünden önemli acılar yaşamaktadır. Terör, ülkemiz ekonomisine önemli zararlar vermiş, binlerce şehidimiz canını vatan uğrunda feda etmiş, binlerce gazimiz de bu uğurda önemli fedakarlıklar sergilemiştir. Ülkemizin huzurunu sağlamak üzere görevli olan asker ve polisimiz bu uğurda önemli maddi ve manevi zararlara uğramıştır.

İlahi dinlerin varoluşundan beri şehitlik kavramı farklı kelimelerle adlandırılrsa bile benzer anlamlar içermekte ve kutsal sayılmaktadır. Canlarını bu yolda feda edenlerin emanetleri olan ailelerine devlet çeşitli maddi ve manevi destekler vermektedir. Yalnızca şehit aileleri değil aynı zamanda gazi unvanına sahip olanlar da bu kapsamda desteklerden faydalanmaktadır. Çalışmamızda şehitlik ve gazilik kavramları açıklanarak, ülkemizde şehit aileleri ve gazilere yönelik uygulanan temel nitelikteki kamusal politikaların analizi yapılmış ve bu kapsamda yapılabilecek öneriler sıralanmıştır.

Abstract

Terrorist attacks in the world and the fact that countries are at war cause hundreds of thousands of people to die and threaten future generations. Although our country does not go to war, it is experiencing significant pain due to terrorist incidents. Terrorism has caused significant damage to our country's economy, thousands of our martyrs have sacrificed their lives for the sake of the country, and thousands of our veterans have made significant sacrifices for this cause. Our soldiers and police, who are on duty to ensure the peace of our country, have suffered significant material and moral damages for this cause.

Even though the concept of martyrdom is named with different words since the existence of divine religions, it has similar meanings and is considered sacred. The state provides various material and moral support to the families of those who sacrificed their lives in this way. Not only the families of martyrs, but also those who have the title of veteran benefit from this support. In our study, the concepts of martyrdom and veteranism were explained, and the basic public policies for the families of martyrs and veterans in our country were analyzed and suggestions that could be made in this context were listed.

Giriş

Şehitlik mertebesi ve gazilik hem toplumsal hem de dini açıdan ulaşılabilecek en önemli makamlardan biri olarak görülmektedir. Bütün dinlerde kutsal olarak görülen şehitlik ve gazilik; İslam inancı açısından da çok önemlidir. İslam dinine göre şehitlik ve gaziliğin faziletleriyle ilgili çok sayıda ayet ve hadis bulunmaktadır. Şehitlik ve gazilik tarihi incelendiğinde esasen Türk tarihi de incelenmiş olacaktır. Çünkü Türkler “ölürsem şehit kalırsam gazi anlayışıyla” vatan uğrunda

Alparslan Uğur

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, Kırıkkale, Türkiye, alparslanugur@hotmail.com, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0001-8881-1745>.

Ezgi Altundağ

Doktorant, Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, Kırıkkale, Türkiye, altundagezgi@gmail.com, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0003-3386-1061>.

Makale Türü / Article Type

Research Article / Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Şehit ve Gazi, Vergi İndirimi, Kamusal Harcama, Kamusal Politika.

Keywords

Martyr and Veteran, Tax Discount, Public Expenditure, Public Policy.

JEL Codes: Z12, Z13, Z18

Bilgilendirme / Information

Bu çalışma, Doç. Dr. Alparslan Uğur tarafından “Şehit Aileleri ve Gazilere Vergi İndirimi Uygulaması” adıyla özet olarak yazılan ve Kutlu Sesleniş Dergisinin 155. Sayısında yayımlanan yazının genişletilmiş ve güncellenmiş halidir.

Submitted: 04 / 03 / 2023

Accepted: 03 / 05 / 2023

ölmenin esasında bir düğün olduğunun bilinciyle hareket etmiş, “Nizam-ı Alem, İl’ay-ı Kelimetullah” anlayışıyla kitalara hükmederek devletler kurmuşlardır.

Türk toplumlarında gazilik, şehadet, şehitlik mertebesi gerek toplumsal açıdan gerekse dini açıdan kutsallık atfetmekte ve bu kapsamda şehit aileleri ve gazileri koruyucu politikalar geliştirilmektedir. Türk toplumlarında şehitlik tepesinin hiç boş kalmaması ve her dönem şehitlerimizin ve gazilerimizin bulunması devletin bu konuda daha fazla kamusal destekler sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Devletin şehit, dul ve yetimleriyle malul ve gazileri koruyacağı ve onlara kendilerine yaraşır bir hayat düzeyi sağlayacağı 1982 Anayasanın 61’inci maddesinde teminat altına alınmıştır. Yine Anayasa’nın 10. maddesinde kanun önünde dil, din, ırk, renk, cinsiyet, mezhep, siyasi düşünce gözetmeksizin herkesin eşit olacağı; yaşlılar, çocuklar, özürllüer, malul ve gaziler ile harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimlerine yönelik alınan tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı belirtilmiştir. Devletin en zorunlu görevlerinden biri şehit aileleri ve gazilerimizin yaşam şartlarının iyileştirilmesidir. Bu kapsamda şehit aileleri ve gazilere yönelik vergisel teşvikler verilmekte, şehit aileleri ve gazilere maaş bağlanmaktadır. Çalışmamızda öncelikle şehitlik ve gaziliğin önemi anlatılmış, şehit aileleri ve gazilere yönelik vergisel teşvik ve indirimler ile onlara yönelik yapılan kamusal harcamalar açıklanmış ve bu kapsamdaki sosyal politikaların analizi yapılmıştır.

1. Şehitlik ve Gaziliğin Önemi

Şehitlik kavramı Hıristiyanlıkta İsa’nın yanında yer alan havarileri için kullanılırken, İslam dinine göre ise imanı için canından vazgeçen ve imanını kanıyla ödeyenler için kullanılmıştır (Aslan ve Türksever, 2014:29, Özdemir, 2017:9). Arapça “ş-h-d” den türetilen şehid kelimesi, bir yerde hazır olmak, bir duruma şahit olmak, şahitlik yapmak, yemin etmek gibi anlamlarda kullanılmakta, Kur’an-ı Kerim’de çeşitli fiil kipleriyle birlikte yaklaşık yüz altmış, esma-i hüsnâ anlamı ile birlikte otuz beş civarında yerde geçmektedir (Kurt, 2012:190-192). Esmâ-i Hüsnâ’da yer alan, “eş-Şehid” kelimesi, O’na nisbet edildiğinde “her şeyi asli hüviyetiyle tam olarak bilen ve hiçbir şey ilminden gizli kalmayan” olarak ifade edilmektedir. Terim anlamı itibarıyla şehit Allah yolunda öldürülen ve canını feda eden Müslüman kimsedir. Dini olarak Allah yolunda öldürülen kimselere şehit denilmesinin nedeni şehidin aslında ölmemesi ve şahit gibi canlı olarak Allah’ın huzurunda bulunmasından dolayıdır (Can, 2015:1036). Buna göre İslam inancında şehitlik, kuşatma ve savaş gibi Allah’a olan inançtan dolayı gönüllü olarak ölüme gitmektir. Allah yolunda ölümün mükafatı büyüktür. Allah yolunda canından vazgeçenler yıkanmadan üzerlerindeki elbise ile gömülürler, ölümsüzdürler ve cennetle mükafatlandırılırlar (Özdemir, 2017:10).

Türk kültüründe vatani ve milletini savunmak amacıyla canını verenler şehit sayılmaktadır. 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun’da şehit tanımı yapılan bir hüküm bulunmamakta fakat hangi durumlarda nakdi tazminat ve aylık bağlanacağı açıklanmaktadır. Bu kapsamda kanunda belirtilen ilgili kişilerin görevlerinin özelliği, olayın niteliği, olayın oluş zamanı ve yeri, olaya neden olan unsurlar gibi birçok faktör değerlendirilmektedir (TEMŞAD, 2023).

Kur’an-ı Kerimde birçok ayette ve ayrıca hadislerde şehitliğin önemi ve mükafatı anlatılmıştır. Yüce Allah, Bakara Suresi 154. Ayette “Allah yolunda öldürülenlere “ölüler” demeyin, zira onlar diridirler, fakat siz bunun farkında değilsiniz” buyurmaktadır (Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an-ı Kerim, 2022a). Kabirde müminlerle Allah yolunda şehit olan kişilerin durumları aynı değildir. Ölen müminler cennet nimetlerini sadece izleyebilmekteyken, şehitler cennet nimetlerinden faydalanabilmektedir (Kurt, 2012:196). Yine Yüce Allah, Muhammed Suresi’nin 4. ayetinde “...Allah, yolunda öldürülenlerin amellerini asla boşa çıkarmayacaktır” ve 6. ayetinde “(Âhirette ise) kendilerine tanıttığı cennete sokacaktır” buyurmaktadır (Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an-ı Kerim, 2022b).

Hz. Peygamber’in şehitliği hem kendisi hem de Müslümanlar için arzu ettiğini ve tavsiye ettiğini hadis-i şeriflerde görmekteyiz. Örneğin bir hadis-i şeriflerinde Hz. Peygamber, “Ümmetime ağır gelmeyecek olsaydı, hiçbir seriyeden geri kalmaz, hepsine katılırdım. Allah yolunda şehit olmak, sonra diriltilmek tekrar şehit olmak yine diriltilip tekrar şehit olmak isterdim” buyurarak şehitliğin önemine dikkat çekmiştir. Yine Peygamber efendimiz “Şehit, şehitliğin ne kadar üstün bir mertebe olduğunu

gördüğü için, dünyaya dönüp bir kez daha şehit olmak için can atar” buyurmaktadır. İnsanlık için akıtılan ve insanlığa hizmet eden üç kutsal damla; şehidin kanı, gözyaşı ve alın teri olarak ifade edilir. Bu durumun sonucunda şehitlik, inananın gözünde yüksek bir merteye ve herkese nasip olmayacak kadar ulvi bir makamdır. Şehitlerin makamı Kur’an-ı Kerim’de salihlerin ve peygamberlerin makamıyla birlikte değerlendirilmiştir (Erol, 2019:2110-2111).

Gazi, gaza eden, savaşı ve savaşa katılıp ölmeden vatanına sağ dönen kişiler için söylenen Arapça kökenli bir kelimedir. Gazilik, savaşa ve cihada katılıp kahramanlık gösteren askerlere verilen bir unvandır (Nurdoğan ve Öztürk, 2018:23). İslamiyet öncesindeki dönemlerde gazilik, Türk lehçelerinde “Alp” kavramı olarak kullanılmıştır. Horasan’da “Alp-Erenler” olarak savaşı Türkler, Anadolu’da gazi sıfatını almışlardır. Bu kapsamda alplik ve gazilik eşanlamlı olarak kullanılmıştır. Türklerdeki Alp tipi, İslamiyetin kabulünden sonra gazi kavramıyla kaynaşmış ve akıncılarda birleşmiştir (Erkmen, 2019:178).

İslam Dinine göre Allah yolunda cihat edip sağ kalanlar gazi sayılmıştır. Nitekim Yüce Allah Maide suresi 54. Ayette “.....Allah yolunda cihad ederler ve hiç kimsenin kınamasından korkmazlar. İşte bu Allah’ın dilediğine verdiği bir lütfudur. Allah’ın lütfu geniştir; O, her şeyi bilir” buyurmaktadır (Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an-ı Kerim, 2022c). Yüce Allah Enfal Suresi 74. Ayette ise “İman edip de hicret edenler, Allah yolunda cihad edenlerle onları bağırklarına basanlar ve yardım edenler var ya işte gerçek müminler onlardır; bağışlanma onlar için, büyük lütf onlar içindir” buyurmaktadır (Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an-ı Kerim, 2022d). Peygamber efendimizin konuyla ilgili hadisleri söz konusudur. “Bir gün nöbet tutmak, bir ay oruç tutmaktan ve gecelerini ibadetle geçirmekten hayırlıdır.” “Allah yolunda bir ok atan, bir köle azat etmiş gibi sevap kazanır.” “Allah yolundaki bir savaşta bir saat durmak, 60 yıl ibadetten üstündür (Dinimiz İslam, 2022).

2. Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Şehit aileleri ve gazilere yönelik çalışmalar daha çok şehitliğin ve gaziliğin dini açıdan önemi üzerinedir. Bu kapsamda konuyu kamusal politikalar bütününde inceleyen çalışmaların çok sınırlı sayıda olduğu görülmektedir.

Can (2015), çalışmasında şehitlik kurumunun önemini İslam dini açısından incelemiş, ayet ve hadislerdeki şehitliğin mükafatı ve özendirilmesini değerlendirmiştir.

Aslan ve Türksever (2014), çalışmalarında şehitlik kavramı üzerinde oluşan halk inanışlarını incelemişler, şehitliğin Türk kültür tarihi içindeki önemini İslam öncesi ve İslam sonrasındaki anlamlarıyla açıklamışlardır.

Erol (2019), çalışmasında İslam hukukundaki şehitlik kavramını analiz etmiş, şehitliği hukuki temelleriyle değerlendirerek şehit ailelerine yönelik sosyal korunma sağlanmasının önemini vurgulamıştır.

Kurt (2012), çalışmasında İslam inancında şehitlik kavramının önemini analiz etmiştir.

Nurdoğan ve Öztürk (2018), çalışmalarında şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal politikaların onların yaşam kalitesine etkilerini değerlendirmişlerdir.

Özdemir (2017), çalışmasında milliyetçi, dini ve sosyalist gruplar üzerinden şehitliğin nasıl anlamlandırıldığını açıklamış, insanların niçin kendilerini feda ettiklerini analiz etmiştir.

Ateş (2019), çalışmasında şehit aileleri ve gazilere yönelik sosyal destek ve başa çıkma kavramını analiz etmiştir. Buna göre şehit yakınları ve gazilerin en çok kimden destek gördüğü ve desteğin içeriği değerlendirilmiştir.

Erzincanlı (2020), yapmış olduğu tez çalışmasında Türkiye’de şehit aileleri ve gazilere yönelik sosyal politikaları değerlendirmiş, konuyu Erzurum ili örneğinde analiz etmiştir.

3. Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Kamusal Politikalar

Geçmişten günümüze şehit aileleri ve gaziler için devlet tarafından kamusal desteklemeler yapılmaktadır. Özellikle yaşanan maluliyet sonrası şehit ve gazilerin; hayatlarının eskisi gibi olmaması, gelir kaybının oluşması, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda yaşanan zor durum, sağlık giderlerinin artması, yaşam kalitelerinin düşmesi ve toplum içinde onurlu bir hayat

sürdürebilmeleri amacıyla tedbirlerin alınması devletin olmazsa olmaz sorumluluklarındandır (Erol, 2019:2114).

3.1. Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Vergi Politikaları

Şehit aileleri ve gazilere yönelik vergi politikaları kapsamında Gelir Vergisi, ÖTV, Emlak Vergisi, Damga Vergisi, Harçlar, Veraset ve İntikal Vergisi, Gümrük Vergisi ve KDV kapsamındaki vergi indirim ve istisnaları açıklanmıştır.

3.1.1. Gelir Vergisi Kanunu

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 31’inci maddesince çalışma gücünün asgari %80’ini kaybeden birinci derece, %60’ını kaybeden ikinci derece engelli sayılırken %40’ını kaybedenler ise üçüncü derece engelli sayılmaktadırlar. Gelir vergisi kanunu çerçevesinde, çalışma gücünü belirlenen oranda kaybetmiş olan hizmet erbaplarına, elde ettikleri gelirlerden vergi dilimine giren kısımdan belirlenmiş oranlar doğrultusunda indirim sağlanmaktadır. Tablo 1’de 2014 yılından 2023 yılına kadar olan indirim tutarları yer almaktadır.

Tablo 1. 2014 - 2023 Yılları Arasında Engellilik İndirimi Tutarları

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
I.Derece Engelliler İçin Aylık	4400	2.000	1.500	1400	1200	1000	900	900	880	800
II.Derece Engelliler İçin Aylık	2600	1.170	860	790	650	530	470	460	440	400
III.Derece Engelliler için Aylık	1100	500	380	350	290	240	210	210	200	190

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, 2023.

Çalışma gücünün en az % 40’ını ve daha üstünü kaybeden engellilerin ücretlerinde gelir vergisi indirim söz konusudur. Buna göre 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında malul kabul edilen erbaş, er ve yedek subayların dahil olduğu TSK personeli, çalışma gücünün en az %40’ını kaybetmesi halinde gelir vergisi indiriminden faydalanacaktır (Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı, 2023a). Ayrıca 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 26. Maddesinde; harb malüllerine ve şehit, dul ve yetimlerine verilen tekel bey’iyeleri, vatan hizmetleri tertibinden bağlanan aylıklar ile ödenen mükafatlar ile şehitlerin dul ve yetimlerine bu sıfatla yapılan çeşitli ödemeler, harb malüllüğü zamları, gelir vergisinden istisna sayılmıştır (193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1960: Madde 26).

3.1.2. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kanunu

4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu’nun 7. maddesinin 2. bendine göre engellilik oranı %90 ve daha fazla olan malul ve engelliler için, hesaplanması gereken ÖTV ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 2023 yılı için 1 milyon 4 bin 200 TL’yi aşanlar hariç kanunda yazılı olan araçların beş yılda bir kereye özel ilk iktisabı ÖTV’den istisna edilmiştir (4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 2002: Madde 7). Buna göre motor silindir hacmi 1.600 cm³’ün altında olan binek otomobilleri ve motor silindir hacmi 2.800 cm³’ün altında olan açık veya kapalı kasalı kamyonetler istisnadan faydalanmaktadır. %90 ve üzeri engeli bulunanlarda aranan şartları sağlaması halinde hiç ÖTV söz konusu değilken, engellilik oranı %40 ile %89 arasında olanlara ise %26.3 ÖTV indirim uygulanmaktadır. Engellilik durumu %90’ın altında kalanların indirimden faydalanabilmesi için raporunda; engel durumuna göre araçta özel tertibat yapılacaksa “tertibatlı araç kullanır” ibaresinin, araçta engel durumu ile ilgili bir düzenleme söz konusu değilse “tertibatlı olmaksızın ÖTV indiriminden faydalanır” ibaresinin bulunması gerekir. Yeni araç istisnasından yararlanmak için 5 yılın geçmesi gerekmektedir. 5 yıl geçmeden sel, deprem, heyelan vb. durumlardan kaynaklı veya kaza sonucu araç hurdaya çıkarsa yeni satın alınan araçlarda ÖTV istisnasından faydalanılmaktadır. Buna göre gaziler engellilik durumuna göre ÖTV indiriminden yararlanabilmektedir.

Özel Tüketim Vergisi Kanunu’nun 7. maddesinin 8. bendinde Terörle Mücadele Kanunu kapsamında hayatlarını kaybetmişler için ÖTV istisnası getirilmiştir. Terörle Mücadele Kanunu’nda belirtilen kişilerden yaşamını yitirmiş olanların eşi veya çocuklarından birisi, çocuğu ve eşi yoksa baba veya annesinden herhangi birisi tarafından bir kereye mahsus olmak üzere araç alımlarında

ilk iktisab için ÖTV istisnası söz konusudur. Terörle Mücadele Kanunu’nda belirtilen kişilerin hayatlarını kaybetmesi halinde eş veya çocukları bir kereliğine herhangi bir tutar sınırlaması olmaksızın ÖTV indiriminden faydalanmaktadır. Tek şart aracın 1600 cm³’ü aşmamasıdır. İlgili kanun kapsamında ölen kişinin eşi veya çocuğu yoksa anne veya babası bir kereliğine ÖTV indiriminden faydalanmaktadır. Yakınlardan hiçbirisi yoksa yeğen, kardeş veya kayın hısımlar bu istisnadan faydalanamaz. İstisnadan faydalanan kişiler 5 yıl geçmedikçe aracı satamazlar. Aksi halde satış veya devirde ÖTV söz konusu olacaktır (4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 2002: Madde 7).

3.1.3. Emlak Vergisi Kanunu

1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu’nun 8’inci maddesine göre, şehitlerin dul ve yetimler ile gazilerin brüt 200 m²’yi geçmeyen tek meskeni olması durumunda Cumhurbaşkanı bu meskenlere ilişkin vergi oranlarını sıfıra kadar indirmeye yetkilidir (1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu, 1970: Madde 8). 20.12.2006 tarihinde yapılan sıfıra indirme oranı 01.01.2007 tarihinden itibaren geçerlidir. Buna göre şehit ve gazilerin 200 m²’yi geçmeyen tek meskenleri için emlak vergisi söz konusu değildir.

3.1.4. Damga Vergisi Kanunu

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu’na göre, kanuna ekli olan I sayılı tabloda yer alan yazılı kağıtlar Damga vergisine tabi tutulmuş, 2 sayılı tabloda ise damga vergisinden istisna edilen kağıtlar belirtilmiştir (488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu, 1964: Madde 1).

İstiklal Madalyası verilmiş bulunan vatani hizmet tertibinden bağlanan şeref aylıklarının ödenmesine ait her türlü kağıtlar, “öğrenciler ve askerlerle ilgili kağıtlar”, başlığının 5. maddesinde, muhtaç olan asker ailelerinin yardım kanununun yapılması ile ilgili işlemleri nedeniyle düzenlenen kağıtlar vergiden istisnadır. Toplu Konut İdaresince, vazife ve harp malulu olmaları nedeniyle kendilerine 2330 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanana bir konut ile sınırlı olmak kaydıyla faizsiz kredi verilmektedir. Dolayısıyla şehit ailelerine kullandırılan krediler ve bu kredilerin teminat ve geri ödenmesine ilişkin düzenlenmiş olan kağıtlarda damga vergisi söz konusu değildir (488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu, 1964; 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu, 1984: Ek Madde 2).

3.1.5. Harçlar Kanunu

492 sayılı Harçlar Kanunu’nun 59. maddesinin 2003 tarihinde eklenen I. bendine göre, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu’na ve 3645 sayılı Kanunla eklenen Ek 2’inci madde ile kullanılacak kredilerle ilgili ipotekler ile hak sahipleri adına ilgili konutların tapuya tescili harçtan istisna tutulmuştur (492 Sayılı Harçlar Kanunu, 1964: 59. Madde). Buna göre harp veya vazife malulü olarak aylık bağlanana TOKİ’den alacağı tek bir konut için hem faizsiz kredi verilmekte hem de bu kredilerle ilgili tapuya tescil ve ipotekler harçtan istisna tutulmaktadır.

Olağanüstü hallerde ve barış zamanlarında asayişin ve iç güvenliğin gerçekleştirilmesine yönelik tatbikat, eğitim, faaliyet veya hareket gibi nedenlerle hayatını kaybedenlerin baba, anne, eş veya çocuklarına (bu kişiler silah ruhsatı alamayacak durumda malul ise) intikal eden silahlara ilişkin ve aylık bağlanma durumu söz konusu olmasa dahi ilgili şekilde yaralananların ateşli silahlarına ilişkin bulundurma ve taşıma ruhsatları alımında vergi, resim ve harç söz konusu değildir. Asayişin ve iç güvenliğin sağlanmasına yönelik vefat eden şehit erbaş ve erlerin ailelerine intikal eden herhangi bir silah bulunmaması durumunda ise baba, anne, eş veya çocuklarından sadece birine bir adetle sınırlı silaha ilişkin bulundurma ve taşıma yetkisi belgelerinde vergi, resim ve harç söz konusu değildir (6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun, 1953: Madde: 6/Bent 7).

3.1.6. Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu

7338 sayılı kanun kapsamında; harp malulleri ve şehit yetimlerine ödenecek olan tekel bey'iyelerinden harpte veya eşkıya ile olan çatışmalarda, askeri beceri için yapılan eğitimler sırasında veya bunlarda aldığı yaralardan dolayı ölen subay, astsubay ve erlerin (Jandarma dahil) aynı durumların vazifesi sırasında ölen emniyet mensuplarının füru ve eşlerine ve ana ve babalarına miras kalan bütün mallar kıymetinden kabul edilen miktarın bir misli istisna kapsamındadır (7338 Sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, 1959: Madde 4). Bu kanun maddesine göre; harp malulleri

ve şehit yetimlerine tekel bey'iyelerinden yapılan ödemelerde veraset ve intikal vergisi istisnası söz konusudur.

3.1.7. Gümrük Vergisi Kanunu

Gümrük Vergisi Kanunu’nun 167. maddesinin 12/a bendine göre engelli ve malullerin kullanımına ait özel eşyalar gümrük vergisinden istisnadır (4458 Sayılı Gümrük Vergisi Kanunu, 1999:167. Madde). Bu kapsamda malul veya engellilerin hayatlarını sürdürebilmesi için onların kişisel kullanımlarına özgü motorsuz veya motorlu koltuk ve bisikletler gümrük vergisinden istisnadır. Ayrıca malul ve engellilerin toplu taşınmasında kullanılan, onların rahatça inip binmesini kolaylaştırıcı tertibatı olan motorlu kara taşıtları vergi kapsamında değildir. Engelli kişi tarafından özel olarak imal ettirilen kayıt ve model yılı 3 yıldan eski olmayan hareket ettirici özelliği bulunan (Terörle Mücadele Kanunu kapsamında sol bacak engeli bulunan gaziler için özel tertibat aranmaz) ve ilgili kişilerce serbest dolaşıma sokulan motor hacmi 1600 cc’yi geçmeyen otomobiller ve ayrıca motosikletler vergi dışıdır. Ayak ve el fonksiyonlarını kaybetmiş malul ve engellilerin araçlara rahatça inip-binmesini kolaylaştıran tertibatlı araçlara (iş sözleşmesine bağlı sürücü tarafından kullanılan veya malul veya engelli kişinin 3. dereceye kadar kan hısımlarından bir sürücü tarafından kullanılan araç olması gerekir) gümrük vergisi istisnası uygulanmaktadır (Akaraslan, 2022). Gümrük Vergisi istisnalarının daha çok engelli gazilere yönelik uygulandığı görülmektedir.

3.1.8. Katma Değer Vergisi (KDV) Kanunu

KDV Kanunu’nda engelli gazilere yönelik istisnalar söz konusudur. Buna göre engellilerin eğitimleri ve günlük yaşamları için özel olarak imal edilmiş araç ve gereçler ile onlara yönelik bilgisayar programlarının teslimi KDV’den istisnadır (3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 1984: Madde 17).

3.2. Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Kamu Harcamaları

Ülkemizde şehit aileleri ve gazilere yapılan vergisel teşvikler haricinde kanunlar çerçevesinde aileleri desteklemek amacıyla kamusal harcamalar yapılmaktadır.

3.2.1. Şeref Aylığı

1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanun kapsamında milli mücadeleye katılarak İstiklal Madalyası almış olanlara, 1950 yılından 1953 yılındaki ateşkes antlaşmasına kadar Kore’de bulunup savaşa katılanlara, 1974’teki 1. ve 2. Kıbrıs Barış Harekatı’na katılanlara; hayatta buldukları süre içerisinde vatani hizmet tertibinden 1 aylık asgari ücretin net tutarı kadar aylık bağlanır. Hak sahibinin ölmesi durumunda eşine %75 oranında aylık bağlanmaktadır. Kanun yürürlüğe girmeden hayatta olduğu sürece kendisine aylık bağlananlar ile dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar, 30 günlük net asgari ücretin altında olduğu takdirde bu miktara yükseltilir (1005 Sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun, 1968: Madde: 1-2). Bu kapsamdaki kişiler belediye araçlarında ücretsiz seyahat edebilmekte, kamu hastanelerinden ücretsiz faydalanabilmektedir.

3.2.2. Vazife Malullüğü Aylığı

Vazife malullüğü aylığı, erbaş ve erlerin kamu görevlerini icra ederken gerek görevleri gerekse de işyerlerinde oluşan kazalar nedeniyle görevlerini yapamayacak şekilde malul duruma düşmeleri veya hayatlarını kaybetmeleri durumunda uygulanmaktadır. Buna göre görevlerini icra ederken, görevleri dışında kamuya ait başkaca işleri gerçekleştirirken, idarece sağlanan taşıtla işe gelip giderken, işyerlerinde oluşan kazalar nedeniyle, kurumların çıkarlarını gözetmek amacıyla iş yaparlarken oluşan bütün kazalardan dolayı vazife malullüğü oluşmaktadır. Erbaş ve erlerin malul duruma gelmesi ve yaşamlarını yitirmesiyle ilgili kazanın niteliği ve kazaya neden olan hususların zaman ve şekline göre vazife malullüğü; “TSK vazife malullüğü”, “Normal vazife malullüğü”, “3713 sayılı Kanun kapsamında vazife malullüğü”, “Harp malullüğü” ve “2330 sayılı Kanun kapsamında vazife malullüğü” gibi farklı adlarla nitelendirilmektedir. Vazife malullüğü aylığının eşe geçmesinde herhangi bir kriter aranmamaktadır. Yetim erkek çocuklara 18, ortaöğretim ise 20 yaşına kadar, yükseköğretim yapıyorsa ise 25 yaşına kadar malul aylığı verilmektedir. Anne ve babaya bağlanan aylıklar konusunda ise herhangi bir kriter söz konusu değildir (SGK, 2023a). Anne ve

babaya herhangi bir şart aranmaksızın aylık bağlanmaktadır. Harp mamulleri ile vafife malulu sayılanların anne ve babasına ödenecek aylık tutar, asgari ücretin net tutarından az olamayacaktır.

Astsubay, subay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş, uzman jandarma ve er ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevlendirilenler harpte ateş hattında, harpte hizmetler dolayısıyla, harbe hazırlık zamanında düşman saldırısıyla, askeri hareketler nedeniyle, emir ve görev halinde uçuş halinde olanlar, dalgıçlar ve denizaltında görevli olanlar Türk Silahlı Kuvvetleri, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun olarak birliklerin yabancı ülkelere gidişi ve dönüşü sırasında vazife malulü sayılanlar, harp malulü sınıfında yer almaktadır. Sözleşmeli erbaş ve erlerle uzman erbaşların buldukları kademenin 3 kademe yükseğinden, uzman jandarmalar sahip oldukları rütbenin bir üst rütbesindeki aynı kademesinden, astsubaylar yarbaylara kadar üst rütbenin aynı kademesinden, albay kıdemli albay, kıdemli albay ve üstü general ve amirallere bir üst rütbeden prime esas kazanç üzerinden aylık bağlanmaktadır (5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006: Madde:47). 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 47. maddeleri ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu’nun 56. maddesine göre maaş bağlanan vazife malulleri ile harp malullerinin sigortalı olarak çalışmaları durumunda maaşlarında herhangi bir kesinti yapılmamaktadır (5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006: Madde:5). Vazife malulü aylığı bulunurken prim ve ödeme gün sayısı; 10800 güne kadar ise 10800 gün, 10800’den fazla ise son prime esas kazancı için belirlenen aylık tutarlarına 1. derece maluller için %30, ikinci derece maluller için %23, 3. derece maluller için %15, 4. derece maluller için %7, 5. derece maluller için %3 ve 6. derece maluller için %2 oranında zam uygulanmaktadır (5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006: Madde:47). 5510 sayılı kanun kapsamında en yüksek %30 en düşük %2 oranında zam yapılmaktadır.

3.2.3. Ölüm Yardımı

926 sayılı TSK Personel Kanunu’nun 177’nci maddesine göre astsubay ve subaylardan memur olmayan eşi ile aile yardım ödeneğine hak kazanmış çocuğu vefat ederse ek göstergeleri dahil orgeneral maaşı, kendisinin ölümü söz konusu ise sağlığında belirttiği kişiye, sağlığında bildirdiği kişi yoksa çocuklarına ve eşine, bunlar da yoksa babası ve annesine bunlar da hayatta değilse kardeşlerine ek göstergeleri dahil orgeneral maaşının 2 katı ölüm yardımı ödeneği yapılmaktadır. Bu yardımlarda vergi ve kesinti söz konusu değildir (926 Sayılı TSK Personel Kanunu, 1967: 177. Madde). 3269 sayılı uzman erbaş kanununa göre uzman erbaşlara da benzer ödeme yapılmaktadır. İlgili kanunun 16. maddesi ödeme konusunda 926 sayılı TSK Personel Kanunu’na atıf yapmıştır (3269 Sayılı Uzman Erbaş Kanunu, 1986: Madde 16).

3.2.4. Nakdi Tazminat

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun’a göre güvenliğin ve asayişin sağlanması, kaçakçılığı men, devletin kara sınırlarının korunması ve terörle mücadele kapsamında görevlendirilmeleri sonucu vefat eden ya da yaralanıp malul duruma düşen TSK mensupları, Emniyet Genel Müdürlüğü mensupları, Milli İstihbarat Teşkilatı Mensupları ve kanunun saydığı diğer görevleri icra edenlerin kanuni mirasçılara tazminat ödenmektedir. En yüksek devlet memuru aylığının; kanuni mirasçıları için 100 katı, hayatını sürdürmek için başkasının yardımına ihtiyaç duyan malullere 200 katı, diğer engelli durumunda olanlara engelliliğine göre 25 katı ile 75 katı, yaralananlara ise 20 katını aşmamak üzere nakdi tazminat ödenmektedir. Ayrıca 2330 sayılı kanun kapsamına girenlerden, engelli hale gelenlere vazife malullüğü aylığı bağlanır. Emekli aylığı alırken engelli hale gelenlerin emekli aylıkları vazife malullüğü aylığına dönüştürülür. Ölenlerin vazife malullüğü aylığı dul ve yetimlerine verilir. Bu maddeye göre SGK’ca bağlanan aylıklar %25 artırılarak ödenmektedir (2330 Sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 1980: Madde:1-4).

3.2.5. Emekli İkramesi

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 21. maddesine göre, malul olan kişilerle ölenlerin dul ve yetimlerine bağlanacak aylık tutarı ilgili kişilerin görevdeyken almış oldukları aylıklardan düşük olamaz. Emekli olan kişilerin öldürülmeleri durumunda ise bunların dul ve yetimlerine bağlanacak

aylık tutarı kendisine bağlanacak emekli aylığından düşük tutulamaz. Ayrıca başkasının destek ve yardımına bağlı olarak yaşayan maluller ile ölenlerin dul ve yetimlerine yapılacak emekli ikramiyesi en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden, diğerlerine mevcut aylıkları üzerinden 30 yıl görev yapmış gibi ödenmektedir (3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 1991: Madde 21).

3.2.6. Tütün İkramiyesi (Ek Ödeme)

Yaptığı görev nedeniyle ve görevin tesiri nedeniyle hayatını kaybetmiş ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından vazife/harp malulü olarak sayılan yedek subay, erbaş ve er dahil Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin aylık bağlanan dul, yetimlerine (eş, çocuk, anne ve babaları) başvurdukları tarihi izleyen yılın en geç ilk üç ayı içinde tütün ikramiyesi ödemesi (ek ödeme) yapılmaktadır. Ödeme yapılırken 1 Ocak tarihinde belirlenen memur maaş katsayısı esas alınmaktadır. Ek ödeme miktarı ilgili kanun hükümlerine göre farklılık göstermektedir. Aylık bağlanan hak sahipleri arasında ek ödeme eşit bir şekilde paylaştırılmakta ve aylık alındığı sürece ödeme yapılmaya devam edilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı, 2023b). 2022 yılında şehit ailelerine anne, baba, eş ve çocuk arasında pay edilmek üzere 9 bin 386,60 lira ödeme yapılmıştır. Gazilerin engellilik durumuna göre ise en yüksek 9 bin 386,60 lira ile en düşük 5 bin 162,63 arasında ödemeler gerçekleştirilmiştir (Vatan Gazetesi, 2022).

3.2.7. Şehit ve Gazi Ailelerinin Meskende Tüketilen Elektrik Enerjisinde ve Su Tüketim Bedelinde İndirim

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun 6808 sayılı kararı çerçevesinde “şehit aileleri ve muharip/malul gaziler” mesken alt abone grubu olarak sayılmışlardır. Şehit aileleri, şehit maaşı bağlanan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bunlar karı-koca, çocuk, anne ve baba olabilir. Muharip/malul gaziler ve dul eşlerinin ikamet ettiği meskeninde tükettikleri elektrik enerjisi bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu kişiler ilgili abonelik hakkından sadece bir mesken için yararlanabilirler (EPDK, 2016: 6808 Sayılı Karar). Şehit aileleri ve gazi yakınları meskenlerinde kullandıkları elektrik için %40’tan az bir indirim olmamak üzere belirlenecek tarife üzerinden bedel ödemektedirler. Su faturalarında ise %50’den az olmamak üzere belirlenecek tarife üzerinden indirim sağlanmaktadır. İndirimden faydalanmak isteyen şehit aileleri ve gazilerin elektrik sayaçlarının ve su sayaçlarının kendi üzerlerine kayıtlı olması gerekmektedir. Şartları sağlayanlar elektrik bedellerinde indirim için elektrik dağıtım şirketine, su bedellerinde indirim için ilgili belediyeye doğrudan başvuruda bulunmalıdırlar (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023a).

3.2.8. Eğitim Yardımları

Kendilerine aylık bağlanan şehit çocukları ile harp malullerinin çocuklarına her ay, memur aylık katsayısı ile ilköğretim öğrencileri için 1250, ortaöğretim için 1875 ve yükseköğretim için her ay gösterge rakamlarının çarpılması sonucu bulunacak tutar kadar eğitim-öğretim yardımı yapılmaktadır. Ödemeler 1 Eylül-31 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirilmektedir. Özel eğitim kurumlarında okuyan ilgili öğrenciler de bu haktan faydalanmaktadır (5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, 1949: Ek Madde 79).

2009 tarihli Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz veya Burslu Okutulacak Öğrenci Ve Kursiyerler Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesine göre özel eğitim kurumları toplam öğrencilerinin yüzde 3’ünden az olmamak üzere ücretsiz bir şekilde öğrenci okutmak zorundadırlar. Kontenjandan şehit ve malul gazi çocukları öncelikli olarak faydalanırlar. Şehit ve malul gazi çocukları başvurmazsa ayrılan yüzde 3’lük kontenjandan, kayıtlı diğer öğrenciler faydalandırılır (Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz veya Burslu Okutulacak Öğrenci ve Kursiyerler Hakkında Yönetmelik, 2009: Madde 5).

6484 sayılı Kanunun 5. maddesine göre; 2566 sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 2453 sayılı Yurt Dışında Görevli Personele Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine uyan kişilerin çocukları Milli Eğitim Bakanlığı’nın tespit edeceği kontenjan sayısı kadar parasız yatılı imkanından faydalanmaktadır. Ancak özel giriş sınavı ve kayıt-kabul şartları söz konusuysa öğrencilerin ilgili şartları sağlamaları gerekmektedir (2684 Sayılı İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun, 1982: Madde 5).

Ayrıca şehit ve gazi çocuklarının Kredi ve Yurtlar Kurumuna ait yurtlarda kalması durumunda yurt ücreti ve depozito alınmamakta, ikinci öğretimde dahil olmak üzere üniversitede eğitim görenlerden katkı payı tahsil edilmemektedir. Muharip gazi çocuklarına askeri okullara girişte ek puan ve kontenjan verilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023b). Milli Eğitim Bakanlığının 2007-45 sayılı genelgesi ile şehit, malul ve muharip gazi çocuklarının ilköğretim okullarına kayıtlarında talep etmeleri halinde kendi istedikleri okula kayıt yaptırabilme hakları söz konusudur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007: 45 Sayılı Genelge).

3.2.9. Sağlık Yardımları

1005 sayılı Kanun kapsamında şeref aylığı alan kişiler ile bunların eşlerinden, 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alan kişilerden, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında aylık alanlar ile harp malullüğü aylığı alanlardan, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alanlardan ve vazife malullerinden sağlık katılım payları alınmamaktadır (SGK, 2023b).

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık alan kişilerden, 1005 sayılı Kanun kapsamında şeref aylığı alan kişilerden, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında aylık alanlar ile harp malullüğü aylığı alanlar ve bunların bakmakla yükümlü olduklarından; yanık tedavisi hizmetleri, yoğun bakım hizmetleri, organ, doku ve kök hücre nakilleri, kanser tedavisi (radyoterapi, kemoterapi, radyo izotop tedavileri), yenidoğana verilen sağlık hizmetleri, diyaliz tedavileri, kardiyovasküler cerrahi işlemleri, doğumsal anomaliler için yapılan cerrahi işlemleri kapsamında ilave ücret söz konusu değildir (Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği, 2010).

Kendilerine verilen kartları malul olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerinin ibrazı durumunda kamuya ait bütün hastanelerde ücretsiz tedavileri söz konusudur. Bunlara ait her türlü tedavi gideri devlet tarafından karşılanmaktadır (3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 1991: Madde 21/e). Harp malulü sayılanlara vücut organları eksik olanlar için tamir, sunileriyle tamamlatma ya da yenisi yapılmaktadır. Bu kapsamda sağlık raporuyla belirtilenlerin yurt içi tedavileri mümkün değilse bu kişiler yurt yurtdışında tedavi olabilmektedir. Sağlık kurulunca alınacak raporlarla yaşamak için gerekli hareketleri yapamayanlar parasız barındırılmakta ve tedavileri yapılmaktadır (5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, 1949: Madde 65).

3.2.10. Kira Yardımları

Ülkemizdeki ve yurt dışındaki kamuya ait konutlardan faydalanmakta iken malul olanların bizatihi kendileri, ölenlerin aylıklı dul ve yetimleri (özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç) herhangi bir kira ödemediği 10 yıl boyunca kamu konutlarından faydalanmaya devam etmektedir. Kamu konutundan çıkanlar ile bu konutlardan faydalanamayanlar Türkiye’de ikamet edecekleri konutları için istemeleri halinde bu kişilerin kira tutarları devlet tarafından ödenir. Kira ödemediği kamu konutlarından faydalanılan süre, ilgili kira yardımı süresinden düşülmektedir. Başvurmaları halinde yurtdışındaki özel tahsisli konutların ilgili kira tutarları 1 yıl süre ile devlet tarafından ödenir. Bu haktan faydalanacak bütün hak sahipleri için yapılacak kira yardımının üst limiti ve ödemeye ilişkin koşullar; Millî Savunma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Hazine ve Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle tespit edilir (3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 1991: Madde 21/g). Kiralanacak konutlarla ilgili özellikler şunlardır (2006/8 Tarihli, Başbakanlık Genelgesi, 2008):

- ✓ Kira bedeli için belirli bir limit belirlenmeyecek, ilgili kamu kuruluşunun bütçesinden rayiç bedelin tamamı karşılanacaktır.
- ✓ Konutun sahibi ile kiralayan arasında sözleşme yapılacak, konutun kullanım alanı net 120 metrekareyi aşmayacaktır.
- ✓ Kiralanacak konut jakuzi, sauna, tripleks, dubleks şeklindeki lüks konutlardan olmayacak, büyükşehirlerde şehrin ana cadde ve bulvarlarında yer almayacaktır.
- ✓ Kira bedeli ilgili yerdeki belediyenin rayiç bedellerini aşmayacaktır.
- ✓ Elektrik, su, yakıt ve apartman aidatı gibi kira dışındaki masraflar oturan tarafından ödenecektir.

- ✓ Yapılan kira sözleşmeleri mal sahibi ile ilgili haktan yararlanan hak sahibi arasında gerçekleştirilecek ve kiralamanın yapıldığı bölgedeki kurum harcama yetkilisine onaylatılacaktır.

3.3. Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Sosyal Politikalar

Sosyal politikalar kapsamında ücretsiz seyahat hakkı, sosyal tesislerden faydalanma hakkı, TOKİ’den faizsiz ev hakkı, istihdam hakkı ve askerlik hizmetinden muaf tutulma hakkı söz konusudur.

3.3.1. Ücretsiz Seyahat Hakkı

2014 tarihli Resmî Gazetede yer alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte bu haktan yararlanacak kişiler şu şekildedir (Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği, 2014: Madde 4):

- ✓ 1005 sayılı Kanun kapsamında İstiklal Madalyası sahibi olup şeref aylığı alanların kendileri, eşleri, evli olmayan ve 25 yaşını geçmemiş çocukları, anneleri ve babaları,
- ✓ 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 47. maddesinin sekizinci fıkrası, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu’nun 56. ve mülga 64. maddesi, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık bağlanmasını gerektiren durumlarda yaşamını yitirenlerin vazife ve harp malulü olup aylık alırken yaşamını yitirenlerin, vazife ve harp malulü olup aylık alanların, vazife ve harp malulü iken başka bir sınıf veya görev değişikliğiyle çalışan sigortalı olsa bile ilgili aylıklarında kesinti yapılmayanların; eşleri, evli olmayan ve 25 yaşını geçmemiş çocukları, anneleri ve babaları,
- ✓ 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık bağlananların eşleri, evli olmayan ve 25 yaşını geçmemiş çocukları, anneleri ve babaları bakanlığın vermiş olduğu kartla, denizyolları şehir hatlarında, devlet demiryollarının şehir içi hatlarında, belediyeler ve belediyelerin yetkilendirdiği özel şahıslara ait taşıma araçlarında ücretsiz seyahat edebilirler.

3.3.2. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sosyal Tesislerden Faydalanma

Harp ve vazife malulleri, şehit yakınları ve gaziler ile yakınlarının ikametgah adresleri dışına çıktıklarında konaklama konusundaki sorunlarını çözmek için; harp ve vazife malullerine, bunların eş, baba, anne ve çocukları ile şehitlerin eş, baba, anne ve çocukları ile gazilere, kamuya ait sosyal tesis ve misafirhanelerden ilgili kurumların kendi personelleri için uyguladıkları fiyat tarifesinden faydalanarak konaklayabilme imkanı getirilmiştir (2006/16 Tarihli Başbakanlık Genelgesi, 2006). Yaşamak için gerekli hareketleri yapamayan muhtaç ve aciz durumdaki terör malulleri; kamu kuruluşlarında, özel rehabilitasyon merkezlerinde, yurtlarda veya huzurevlerinde ücretsiz olarak devlet tarafından barındırılmaktadır (3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 1991: Madde 21/g).

3.3.3. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Tarafından Sağlanan Faizsiz Ev Kredisinden Faydalanma

Terör malulleri ile dul ve yetimleri ve şehit ailelerine yönelik faizsiz kredi uygulaması 1985 yılında ilk olarak Polis, Vazife ve Salahiyet Kanunu’na yeni bir madde konulmasıyla gerçekleştirilmiş, 01.01.1971 tarihinden sonra şehit olan polislerin ailelerine TOKİ tarafından 5 milyon TL faizsiz kredi uygulamasıyla başlatılmıştır. 1991 yılında faizsiz kredi uygulaması genişletilmiş, uygulamadan Emekli Sandığından maaş alan bütün terör malulleri ile şehit ailelerinin de faydalanması söz konusu olmuştur (TOKİ, 2023). Konuyla ilgili 21 Eylül 1991 tarihinde yönetmelik yayınlanmış, 13 Şubat 2014 tarihli Toplu Konut İdaresi Tarafından Şehit Ailelerine, Harp ve Vazife Malulleri ile Dul ve Yetimlerine Açılacak Faizsiz Konut Kredisi Hakkında Yönetmelikle eski yönetmelik kaldırılmış ve uygulamanın nasıl olacağı belirtilmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 47. maddesi, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu’nun 56. ve mülga 64. maddesi, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık bağlanmasını gerektiren durumlarda hayatını kaybedenlerin öncelikle dul olan eşine, evlenmemişse veya eşi hayatta değilse yetim aylığı alan en az bir çocuk olması şartıyla kredi talebinde bulunan bütün çocuklarına

müştereken, bunlar da yoksa öncelik annesi olmak üzere anne veya babasına tek bir konut sınırı olmak üzere kredi kullandırılmaktadır. İlgili kanunlar kapsamında vazife ve harp malulü olarak aylık bağlananlara öncelikle malul kişiye, kredi hakkından faydalanamadan vefat ederse dul olan eşine, evlenmemişse veya eşi hayatta değilse yetim aylığı alan en az bir çocuk olması şartıyla kredi talebinde bulunan bütün çocuklarına müştereken, bunlarda yoksa öncelik annesi olmak üzere anne veya babasına tek bir konut sınırı olmak üzere kredi kullandırılmaktadır (Resmi Gazete, 2014).

Krediden yararlanmak için konutlar açısından herhangi bir sınırlama söz konusu değildir. Tapunun 1 yıl önce alınmış olması gereklidir. Kredinin kullanımı ile ilgili bir bölge sınırlaması da yoktur. 2023 yılı kredi miktarı 396.000 TL’dir. Krediyi kullananların maaşlarının ¼’ünün kesilmesiyle kredi geri ödemesi yapılmaktadır. Krediyeye faiz uygulanmamakta sadece %1’lik bir masraf tahsil edilmektedir (TOKİ, 2023).

Tablo 2. TOKİ Tarafından Verilen Faizsiz Kredi Tutarı ve Faydalanan Kişi Sayısı

Yıl	Kişi Sayısı	Yıllık Kişibaşı Kredi Tutarı	Kullandırılan Toplam Kredi Tutarı
1986-2001	9522		29.193.112,79 TL
2002-2013	5456		232.230.056,91 TL
2014	1709	79.000.00	140.637.493,00 TL
2015	1347	86.000.00	110.241.616,67 TL
2016	1316	94.000.00	118.337.000,00 TL
2017	2043	102.000.00	205.815.526,37 TL
2018	1758	114.000.00	193.954.333,00 TL
2019	1641	137.000.00	215.040.727,00 TL
2020	997	154.000.00	147.523.500,00 TL
2021	875	177.000.00	148.846.500,00 TL
Ocak 2022	37	241.000.00	7.687.500,00 TL
Şubat 2022	49	241.000.00	11.688.500,00 TL
Mart 2022	71	241.000.00	16.706.000,00 TL
Nisan 2022	67	241.000.00	15.267.000,00 TL
Mayıs 2022	57	241.000.00	13.191.000,00 TL
Haziran 2022	16	241.000.00	3.735.500,00 TL
TOPLAM	26961		1.610.095.365,74 TL

Kaynak: TOKİ, 2023.

Tabloda TOKİ tarafından terör malulleri ve şehit ailelerine verilen kredileri kullanan kişi sayısı ve kredi tutarları yer almaktadır. Krediden faydalanan kişi sayısı olarak en yüksek yıl 2017 yılıdır. Tutar olarak da en fazla 2019 yılında 215.040.727,00 TL’lik bir kredi kullandırılmıştır. 1986’dan Haziran 2022’ye kadar 26.961 kişi kredi imkanından faydalanmış ve toplamda 1.610.095.365,74 TL’lik kredi kullanımı yapılmıştır.

3.3.4. İstihdam Hakkı

Terör nedeniyle şehit olan veya malul olan er ve erbaşların devlet memuru olarak çalışan anne-baba, eş ve çocukları, çalıştıkları kurumların hizmet birimleri olan yerlerine aynı kurumdaki yer değiştirme talepleri kadro imkanları da hesaba katılarak öncelikle yerine getirilmektedir (1983 tarihli Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik, 1983: Ek Madde 2). Buna göre yer değiştirme talepleri kolaylaştırılmıştır.

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve 2330 sayılı Kanun hükümlerine göre vazife ve harp malulü olarak yaşamını yitirenlere 2, malul olanlara 1, TSK mensubu ve güvenlik görevlisi olarak harp ve vazife malulü olarak

yaşamını yitirenlere 2, malul olanlara 1, diğer kamu görevlilerinden vazife malulü olarak yaşamını yitirenlerin yakınlarına veya malul olanlara 1, 15 Temmuz darbe girişiminde yaşamını yitirenlere 2, malul olanlara 1, 15 Temmuz darbe girişiminde yaralanan ve malul sayılamayacak vatandaşlara 1, terör eylemleri nedeniyle yaşamını yitiren sivil vatandaşlara veya engelli hale gelenlere 1 istihdam hakkı verilmiştir (SGK, 2023c).

3.3.5. Askerlik Hizmetinden Muaf Tutulma

1111 sayılı Askerlik Kanunu’na göre askerlik görevini ifa ederken vefat eden ve malul aylığı bağlanacak şekilde malul kalanlardan; anne ve babasının birlikte talep ettiği, annesi ya da babasından biri vefat etmişse sağ kalanın talep ettiği kardeşlerden birisi askere alınamaz, askerse terhis edilir. Ancak kendi silah altına girmek isterse girebilir. Anne veya babanın her ikisi de vefat etmişse veya aralarında anlaşamamışlarsa halihazırdaki silah altında olan kardeş terhis edilir. Ancak askerliğe devam etmek isterse edebilir. Silah altında bulunan bir kardeş söz konusu değil ise askerlik sırası gelen ilk kardeş askere alınmaz. Ancak kendi isterse askerlik yapabilir. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na göre yaşamını kaybedenlerin; kendilerinden olma çocukları ile aynı baba ve anneden olma kardeşlerinden sadece birisi kendisi istemedikçe askere alınamaz ve askerdeyse terhisi yapılır (1111 Sayılı Askerlik Kanunu, 1927: Madde 10/9).

3.4. Şehit Aileleri ve Gazilere Yönelik Diğer Politikalar

TSK Dayanışma Vakfı, TSK Mehmetçik Vakfı, OYAK ve TSK Elele Vakfı’nın, üyelerine ölüm veya maluliyet gibi durumlarda yardımları vardır. Şehit yakını ve malul olan gaziler için devlet tiyatrolarından ve spor müsabakalarından ücretsiz yararlanma, Turizm ve Kültür Bakanlığı’na bağlı tarihi ve turistik yerlere ücretsiz girme, hac faaliyetleri kapsamında özel kontenjan ayrılma, otoparklardan ücretsiz faydalanma gibi imkanlar tanınmaktadır. Ayrıca PTT tarafından kargo hizmetlerinde indirim, THY’ye ait iç ve dış hatlarda indirim, 18 Martta şehit yakınlarının izinli sayılması, Milli Piyango İdaresi’nce verilen bayilik ruhsatlarında öncelik ve kolaylık sağlama, şehit personelin tabancasının varislerine bırakılması, şehidin tabutu üzerindeki bayrağın kanuni mirasçılara verilmesi, Türk Silahlı Kuvvetlerine ait eğitim, bakım ve rehabilitasyon merkezinden faydalanma, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı; yetiştirme yurtlarında, huzur evlerinde, kadın misafirhanelerinde, kreş ve gündüz bakım evlerinde, çocuk yuvalarında, yaşlı danışma merkezlerinde, bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde öncelik tanıma söz konusudur. Şehit yakınları ve gazilere konut, arsa, işyeri tahsis ve kiralanmasında kolaylıklar sağlanmaktadır (Şehit Aileleri Federasyonu, 2023; Engelsiz Kariyer, 2023).

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye Cumhuriyeti, topraklarını korumak için yaklaşık 40 yıldır terör örgütleri ile mücadele halindedir. Başta PKK olmak üzere bu örgütler gerek sınır hattı boyunca gerekse de ülke içinde yapmış olduğu eylemlerle çok sayıda asker, polis ve sivil halkın şehit olmasına yol açmıştır. Bu zamana kadar nice genç evlatlar topraklarımız için kan dökmüş, nice anne ve baba evlat acısı yaşamıştır. Her ne yapılsa yapılsın evlat acısının dindirilemeyeceği, yaşanan sıkıntıların geçmeyeceği bilirse de yükleri hafifletmek adına çeşitli kamusal politikaların geliştirilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Ülkemizde şehit yakınları ve gazilerimize hem ekonomik hem de sosyal anlamda destek verilmektedir. Fakat uygulamada olan politikaların her birinin ayrı kanunlarda ve bağımsız olmasından dolayı bir karmaşıklık söz konusudur. Bundan dolayı hak sahipleri ne gibi haklardan faydalanacağını tam olarak kavramakta zorluk çekmektedir. Şehit ve gazi ailelerine uygulanan bu hizmetlerin tek bir kanun altında toplanıp daha sade ve basit bir dille belirtilmesiyle hak sahiplerinin faydalanmasının kolaylaştırılması sağlanabilir. Kanunlarımızda şehit ya da gazilerin kim olduğuna dair net bir tanım mevcut değildir. Gazilerimizin bu konudaki temel talepleri kanunlarda bulunan farklı “gazilik” tanımlarının netleştirilmesi ve kanunlar sebebiyle ortaya çıkan gaziler arasında oluşan ayrımcılığın sona erdirilmesidir. Buna göre; kimlik kartlarına şehit yakını, gazi ve gazi yakını ibaresinin eklenmesi, şehit anne ve babaları ile gazilerimizin maaşlarının yükseltilmesi gerekmektedir.

Millî Savunma Bakanlığı tarafından şehit ve gazi aileleri için, “Refakatçi Misafirhanesi, Gaziler Rehabilitasyon Merkezi, Çamlıca Özel Bakım Merkezi, Ankara Özel Bakım Merkezi,” gibi sosyal destekler sağlanmaktadır. Fakat bu merkezlerin sadece Ankara ve İstanbul’da bulunması nedeniyle ülkemizin diğer illerinde de benzeri yerlerin sayılarının artırılması gerekmektedir. Gazilerimiz, sağlık alanında verilen desteklerin genişletilmesi ve rehabilitasyon merkezlerinin “Gazi Köy” adı altında bir merkezde açılmasını talep etmektedirler. Gelişen teknoloji sayesinde uzuvlarını kaybeden gazilerimizin, normal hayat standartlarını yerine getirmesini sağlayacak protez desteğinin devlet tarafından karşılanması yanında dünya genelinde gelişmiş olan protezlerin öncelikli olarak gazilerimize sağlanması ve bu konuda bürokrasinin daha hızlı ilerlemesi konusunda düzenlemeler yapılması elzemdir.

Vatan için kendilerini siper eden gazilerimiz, daha sonra zorlu zamanlarında yanında olan aile üyeleri için verilen hakların iyileştirilmesini beklemektedir. Çünkü gazi olan bir birey, sağlık sorunları ile ilgilenirken aile üyeleri ve çocuklarına gereken özeni gösterememektedir. Var olan durum çocuklarının geleceklerini etkilemektedir. Gazi çocuklarının da devlet kadrolarında daha fazla yer alması gerekmektedir. Şehit ailelerine günümüzde kamuda 2 istihdam hakkı verilmektedir. Bu durum da şehit çocukları arasında ayrıma neden olmaktadır. Bu kapsamda bütün şehit çocuklarına kamuda istihdam hakkı sağlanmalıdır. Ayrıca şehit aileleri ve gaziler özel hastanelerden SGK güvencesiyle ek ücret ödemediği faydalanabilmelidir.

Şehit aileleri ve gazilere çeşitli vergi kanunlarında indirim ve istisnalar söz konusudur. Verilen destekler şehit yakınlarına ve gazilere önemli maddi katkılar sağlamakta, onların toplumsal hayata adapte olmalarını kolaylaştırmaktadır. Var olan kanunlara ilaveten vergiyle ilgili belirtilen düzenlemelerin yapılması gerekmektedir:

- ✓ Gazilerin araç alımında engel durumuna göre ÖTV indirimi söz konusudur. Bu kapsamda Özel Tüketim Vergisi Kanunu’nda yapılacak düzenleme ile gazilerin engel durumlarına hiç bakılmadan ÖTV indirimi getirilmelidir.
- ✓ Şehit aileleri için bir defa olmak üzere ilk aldıkları araçlarda uygulanan ÖTV indirimi, engelli kişilerde uygulandığı üzere 5 yılda bir defa ilk satın alımlarda şeklinde düzenlenmelidir. Bu sayede şehit aileleri 5 yılda bir defa araçlarını yenileme imkanına kavuşacaklardır.
- ✓ Şehit aileleri için Motorlu Taşıtlar Vergisi muafiyeti getirilmelidir. Engelli bireylerde olduğu gibi şehit aileleri de en azından 5 yıl MTV muafiyetiyle bu vergiyi ödememelidir.
- ✓ Diplomatlara sağlanan KDV muafılığı gibi şehit aileleri ve gazilere mal ve hizmet alımlarında KDV muafiyeti getirilmelidir.
- ✓ Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılacak düzenleme ile şehit aileleri ve gaziler için gerçek kişi olarak açacakları bir işletmede en azından 5 yıl gelir vergisi muafiyeti getirilmelidir. Buna göre Terörle Mücadele Kanunu’na göre malul olanlar ile, hayatını kaybeden kişilerin eş ve çocuklarından birisi, çocuğu ve eşi yoksa anne ya da babasından birisinin elde edeceği kazanç ve iratlar için 5 yıl gelir vergisi alınmamalıdır.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023a). [Çevrim-içi: <https://www.aile.gov.tr/sss/sehit-yakinlari-ve-gazilere-yonelik-hizmetler-dairesi-baskanligi/elektrik-ve-su-ucret-indirimi/>], Erişim tarihi: 21.01.2023.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023b). [Çevrim-içi: <https://www.aile.gov.tr/sss/sehit-yakinlari-ve-gazilere-yonelik-hizmetler-dairesi-baskanligi/ogrenim/>], Erişim tarihi: 23.01.2023.
- Akarşan, M. (2022). Gümrük kanunu ve bu kanunla ilgili diğer mevzuatta engellilere sağlanan avantajlar. [Çevrim-içi: <https://vergialgi.com/gumruk-kanunu-ve-bu-kanunla-igili-diger-mevzuatta-engellilere-saglanan-avantajlar>], Erişim tarihi: 17.01.2023.
- Aslan, F. ve Türksever, Z. (2014). İstanbul folklorunda şehitlik etrafında oluşan halk inançları, uygulamalar ve memoratlar: edirnekapı şehitliği örneği. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 51 (51), 27-62.
- Ateş, N. E. (2019). Sosyal destek ve dini başa çıkma: şehit aileleri ve gaziler örneği. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VII(1), 73-100.

- Can, A. (2015). Kur'an ve yeni ahit'e göre şehitlik. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 1035-1048.
- Dinimiz İslam. (2022). Gazilik ve şehitliğin fazileti. [Çevrim-içi: <https://dinimizislam.com/detay.asp?Aid=2589>], Erişim tarihi: 31.12.2022.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim. (2022a). Bakara Suresi. 154. Ayet. [Çevrim-içi: <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/161/154-ayet-tefsiri>], Erişim tarihi: 31.12.2022.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim. (2022b). Muhammed Suresi. 4. ve 6. Ayet. [Çevrim-içi: <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Muhammed-suresi/4550/5-6-ayet-tefsiri>], Erişim tarihi: 31.12.2022.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim. (2022c). Maide Suresi. 54. Ayet. [Çevrim-içi: <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/M%C3%A2ide-suresi/723/54-ayet-tefsiri>], Erişim tarihi: 31.12.2022.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim. (2022d). Enfal Suresi. 74 Ayet. [Çevrim-içi: <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Enf%C3%A2l-suresi/1234/74-75-ayet-tefsiri>], Erişim tarihi: 31.12.2022.
- Engelsiz Kariyer. (2023). Gaziler, şehit aileleri, terör malulleri ile dul ve yetimlerine sağlanan haklar. [Çevrim-içi: <https://www.engelsizkariyer.com/Yazi.aspx?id=303>], Erişim tarihi: 22.01.2023.
- EPDK. (2016). 6808 sayılı karar. [Çevrim-içi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161229-10.pdf>], Erişim tarihi: 21.01.2023.
- Erkmen, S. E. (2019). Erken dönem osmanlı süvari tipinin bir menşei olarak alplık/bahadırılık/gazilik geleneği. *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 174-203.
- Erol, A. (2019). İslâm hukukunda şehitlik bağlamında şehit ailelerinin manevî temelli sosyal koruması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (72), 2105-2128.
- Erzincanlı, Y. (2020). *Türkiye'de şehit yakınları, gazi ve gazi yakınlarına uygulanan sosyal politikalar: Erzurum ili örneği*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2023). Engellilik indirimi tutarları. [Çevrim-içi: <https://www.gib.gov.tr/yaritim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/engellilik-indirimi-tutarlari>], Erişim tarihi: 15.01.2023.
- Kurt, H. (2012). İslam inancına göre şehitlik. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 189-220.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). 45 sayılı genelge. [Çevrim-içi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/569.pdf>], Erişim tarihi: 22.01.2023.
- Nurdoğan, A. K. ve Öztürk, M. (2018). Şehit yakınları, gazilerin sosyal dışlanma algısı ve yaşam kalitesinin incelenmesi. *İş ve Hayat Dergisi*, 4 (7), 19-50.
- Özdemir, G. (2017). Türkiye'de şehitliğin üç hali: dini, milliyetçi ve devrimci şehitlik örüntüleri. *Sosyal Araştırmalar Vakfı Katkı Dergisi*, (5), 7-20.
- Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz veya Burslu Okutulacak Öğrenci ve Kursiyerler Hakkında Yönetmelik. (2009). Madde 5.
- Resmi Gazete. (2014). Toplu konut idaresi tarafından şehit ailelerine, harp ve vazife malulleri ile dul ve yetimlerine açılacak faizsiz konut kredisi hakkında yönetmelik. Sayı: 28912.
- SGK. (2023a). Erbaş ve erlerin vazife malullüğü. [Çevrim-içi: <https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/0a7aa64b-787f-43e5-9888-d28122dceaba/Er-Ve-Erbaşların-Vazife-Malullugu-2022-05-13-09-54-53>], Erişim tarihi: 18.01.2023.
- SGK. (2023b). Katılım payı alınmayacak haller, sağlık hizmetleri ve kişiler. [Çevrim-içi: <https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/ec9a0968-1bbf-45c5-ac7506064e5e4ffc/Katilim-Payi-Alınmayacak-Haller-Saglik-Hizmetleri-ve-Kisiler-2022-05-14-10-04-41>], Erişim tarihi: 22.01.2023.
- SGK. (2023c). İş hakkı uygulamaları. [Çevrim-içi: <https://www.aile.gov.tr/sss/sehit-yakinlari-ve-gazilere-yonelik-hizmetler-dairesi-baskanligi/is-hakki-uygulamalari/>], Erişim tarihi: 23.01.2023.

- Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği. (2010). Sayı: 27532.
- Şehit Aileleri Federasyonu. (2023). Şehit ve gazi hakları. [Çevrim-içi: <http://www.sehitler.org.tr/sehit-ve-gazi-haklari.html>], Erişim tarihi: 22.01.2023.
- TEMŞAD. (2023). Tüm Emniyet Teşkilatı Mensupları Vazife Malulleri ve Şehit Aileleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma. [Çevrim-içi: <http://temsad.org/haber/sgkkanularina-gore-sehitlik-tanimi-varmi/>], Erişim tarihi: 09.04.2023.
- TOKİ. (2023). Faizsiz konut kredileri. [Çevrim-içi: <https://a.toki.gov.tr/faizsiz-konut-kredileri>], Erişim tarihi: 22.01.2023.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı. (2023a). Engellilikten doğan vergi muafiyetleri. [Çevrim-içi: <https://www.msb.gov.tr/SehitGazi/icerik/engellilikten-dogan-vergi-muafiyetleri-3713>], Erişim tarihi: 15.01.2023.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı. (2023b). Ek ödeme (tütün ikramiyesi) ve eğitim öğretim yardımları (şehit yakınları). [Çevrim-içi: <https://www.msb.gov.tr/SehitGazi/icerik/ek-odeme-tutun-ikramiyesi-ve-egitim-ogretim-yardimlari-sehit-yakinlari>], Erişim tarihi: 19.01.2023.
- Ücretsiz Veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği. (2014). Sayı: 28931, Madde 4.
- Vatan Gazetesi. (2022). 2022 Tütün ikramiyesi ne zaman ödenecek? Tütün ikramiyesi kimlere verilir? [Çevrim-içi: <https://www.gazetevatan.com/gundem/2022-tutun-ikramiyesi-ne-zaman-odenecek-tutun-ikramiyesi-kimlere-verilir-2015285>], Erişim tarihi: 20.01.2023.
- 1005 Sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun. (1968). Madde: 1-2.
- 1111 Sayılı Askerlik Kanunu. (1927) Madde 10/9.
- 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu. (1970). Madde 8.
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu. (1960). Madde 26.
- 1983 Tarihli Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik. (1983). Ek Madde 2.
- 2006/8 Tarihli, Başbakanlık Genelgesi. (2008). 3713 sayılı kanunun 21. maddesinin uygulanması.
- 2016/16 sayılı Genelge. (2006). Kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesislerden şehit yakınları ile gaziler, harp ve vazife malulleri ve yakınlarının yararlandırılması.
- 2330 Sayılı Nakdi Tazminat Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun. (1980). Madde:1-4.
- 2684 Sayılı İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun. (1982). Madde 5.
- 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu. (1984). Ek Madde 2.
- 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu. (1984). Madde 17.
- 3269 Sayılı Uzman Erbaş Kanunu. (1986). Madde 16.
- 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu. (1991). Madde:21.
- 4458 Sayılı Gümrük Vergisi Kanunu. (1999). Madde 167.
- 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu. (2002). Madde 7.
- 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu. (1964). Madde 1.
- 492 Sayılı Harçlar Kanunu. (1964). Madde 59.
- 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu. (1949). Madde:64-65, Ek Madde 79.
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu. (2006). Madde:5, Madde:47.
- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun. (1953). Madde: 6, 7. Bent.
- 7338 Sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu. (1959). Madde 4.
- 926 Sayılı TSK Personel Kanunu. (1967). 177. Madde.

Extended Abstract

Aim and Scope

The martyrdom and veterans institution was considered very sacred by Islam and in Turkish history. When the Turkish history is examined, it will be seen that the Martyrs and veterans are seen in every period. The most important feature that distinguishes the Turkish society from other societies is that the Turkish people run to the martyrdom and veteran. In the 1982 Constitution,

martyrs and veterans were guaranteed that the state will offer them significant support. The aim of our study is to analyze public supports given to martyr families and veterans. In this context, tax incentives, public expenditures and social policies are explained.

Methods

Martyr families and veterans are given a large number of supports with different laws. However, many martyrs families and veterans do not know many of these supports. In this context, published articles and theses were examined, especially many laws and regulations were analyzed. The issues in different laws and regulations were classified as taxes, expenditures and social policies. In this way, families of martyrs and veterans will benefit more from existing policies.

Findings

The state provides important public support to martyr families and veterans. Veterans benefit from income tax reduction according to their disability. While the families of martyrs benefit from the vehicle discount without Special Consumption Tax for 1 time, veterans benefit from the Special Consumption Tax reduction according to the their disability situation. Martyr families and veterans do not pay real estate tax and have some privileges in stamp tax, fees law, inheritance and gift tax, customs tax and value added tax. Within the scope of public expenditures to martyr families and veterans; there are payments such as honor pension, duties disability pension, death aid, cash compensation, post-retirement bonus, additional payment, discount in electricity and water costs, education, health and rent aid. Within the scope of social policies, there are rights such as free travel right, benefiting from state social facilities, buying houses without interest from the Public Housing Administration, right of employment and exemption from military service.

Conclusion

No policy implemented by the state is sufficient for those who are martyrs or continue their lives as veterans by dedicating their lives to this country. No amount of help will bring their lives back. The public support provided by the state is regulated in different laws and regulations. Therefore, a special law should be enacted for the families of martyrs and veterans. More number of children of martyrs and veterans should be employed in the public sector. In addition to the public policies made, it is necessary to make more improvements in various tax laws and to increase the public expenditures made.